

Bogusław Tundzios

Nowości w prawie oświatowym

1. Smutny wstęp

Tekst do aktualnego numeru „Meritum” piśmę w trudnym dla nauczycieli czasie. Od kilku lat problem zaczyna się w kwietniu, kiedy w szkołach i placówkach oświatowych przygotowywane są arkusze organizacyjne na kolejny rok. Kwestia, jak znaleźć się w tymże arkuszu, najlepiej z przydziałem w pełnym wymiarze godzin, spędza sen z powiek coraz większej rzeszy pedagogów. Kwiecień 2012 zdaje się szczególnie wyróżniać. Wygląda na to, że sporej, trudnej jeszcze do oszacowania liczbie nauczycieli ta sztuka się w tym roku nie udała. Co prawda można się jeszcze łudzić – ktoś wyjedzie i nie wróci albo pójdzie na emeryturę lub urlop dla poratowania zdrowia (póki się jeszcze da).

I teraz kolej na nie lepszy maj, chyba mój ulubiony miesiąc roku, kojarzony z maturami, kwitnącymi kasztami, z pełnią wiosny. Ale maj w oświacie to obecnie miesiąc wypowiedzeń, wręczanych w tym roku wyjątkowo często, wręczanych z klasą i bez klasy. Nie mam na myśli oczywiście klasy szkolnej, ale odrobinę ciepła i empatii wraz z eliminowaniem złych emocji, o ile to możliwe. To przecież trudne sytuacje dla obu stron – i pracownika, i pracodawcy, sądy pracy też będą miały zajęcie, o związkach zawodowych nie wspomnę. Niż demograficzny, zmiany prawne także opisywane w poprzednich numerach naszego kwartalnika, zmiany strukturalne w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego – wszystko to prowadzi do nieuniknionego. Stan zatrudnienia w oświacie będzie spadać, niewykluczone, że dość drastycznie. Liczebność klas, szczególnie w miastach – niekoniecznie. Jednocześnie uczelnie pracują pełną parą, wy-

puszczając, lekko licząc corocznie kilkadziesiąt tysięcy absolwentów kierunków pedagogicznych. Siła tego rozpędu jest ogromna, dla szkół wyższych to gratka – studia stosunkowo proste i tanie w organizacji, chętnych nie brakuje. W tej masówce coraz trudniej pewnie o jakość, a często – bez obrazy – pada z ust dyrektorów określenie Szkoły Gotowania na Gazie... Jakaś niewielka część absolwentów znajdzie pracę, stąd w szkołach wszystkich typów grube teczki pełne, jak kto chce, aplikacji, życiorysów, cv... Nie ma przedmiotu i specjalności, która gwarantowałaby zatrudnienie, z przerażeniem patrzę np. na zwalniane rzesze anglistów, rozchwytywanych jeszcze kilka lat temu. Stąd na portalach oświatowych i w prasie mnóstwo informacji o tzw. ruchu kadrowym. Wkładki prawne w „Głosie Nauczycielskim” pełne informacji o prawnych aspektach wypowiedzeń, tygodnik wydaje się wiosną aż większy i grubszy. Oby do czwartku (31 maja), a jak wypowiedzenie wręczą – podanie o stan nieczynny, w ciągu 30 dni zresztą.

A jednocześnie nieprzebrane mnóstwo ustaw i rozporządzeń, tak jakby ich twórcy starali się unormować w ramach prawnych dosłownie wszystko co możliwe (i niemożliwe). „Meritum” nr 25, ileż w tym dziale pojawiło się w ciągu 6 lat różnych regulacji, liczyć strach. Szkoła spętana przepisami...

Z pewnością coś trzeba zmienić, trudno o zgodę na taki ciąg dalszy. Żyjemy w gąszczu oświatowych (i nie tylko) zmieniających się przepisów jak w jakimś matrixie. Czy na tym polega demokracja, czy tak ma funkcjonować społeczeństwo obywatelskie? Może czas na odrobinę ZAUFANIA – do dyrektora szczególnie, ale i nauczyciela, rodzica, ucznia...

2. Wyprane z uczuć rozwinięcie – nowości w prawie oświatowym

Jest ich wyjątkowo niewiele – właściwie wszystkie akty prawne istotne dla organizacji roku szkolnego 2012/2013 ukazały się wcześniej. Tsunami zapowiedziałem w poprzednim numerze.

I tak, od 30 kwietnia zaczęła funkcjonować opisywana już w „Meritum” ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o systemie informacji oświatowej (Dz. U. Nr 139, poz. 814 i Nr 205, poz. 1206). Ukazały się już (i również weszły w życie 30 kwietnia) dwa rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy:

1) ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 8 marca 2012 roku w sprawie minimalnych wymagań technicznych dla sprzętu przeznaczonego do obsługi oprogramowania służącego prowadzeniu lokalnych baz danych SIO, udostępnianego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, warunków technicznych, jakie powinno spełniać inne niż udostępniane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oprogramowanie służące prowadzeniu lokalnych baz danych SIO, wydawania certyfikatu zgodności z SIO, a także warunków technicznych przekazywania i pozyskiwania danych z bazy danych SIO (Dz. U. z 2012 r. poz. 321).

Rozporządzenie określa:

- minimalne wymagania techniczne dla sprzętu przeznaczonego do obsługi oprogramowania służącego prowadzeniu lokalnych baz danych SIO (załącznik do rozporządzenia),
- warunki techniczne, jakie powinno spełniać inne niż udostępniane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (czyli tzw. komercyjne) oprogramowanie służące prowadzeniu lokalnych baz danych SIO, o którym mowa w art. 95 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o systemie informacji oświatowej,
- tryb postępowania homologacyjnego, w którym oprogramowanie komercyjne uzyskuje certyfikat zgodności z SIO, w tym dane zawarte we wniosku o wydanie certyfikatu zgodności z SIO, tryb wydawania certyfikatu oraz dane, jakie certyfikat zawiera,
- warunki techniczne przekazywania danych do bazy danych SIO i pozyskiwania danych z bazy danych SIO.

2) ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 24 kwietnia 2012 roku w sprawie procedury weryfikacji dostępu do bazy danych systemu informacji oświatowej (Dz. U. poz. 466).

Na procedurę dostępu określoną w rozporządzeniu składa się (proszę pilnie uczyć się nowych skrótów!):

- złożenie wniosku elektronicznego przez osobę ubiegającą się o dostęp do bazy danych SIO (systemu informacji oświatowej) – za pośrednictwem oprogramowania udostępnionego przez MEN – potwierdzone automatyczną wiadomością zwrotną wysłaną na adres e-mail wnioskodawcy,
- przekazanie wniosku za pomocą systemu teleinformatycznego SIO do właściwego organu udzielającego upoważnienia (minister, wojewoda, jednostka samorządu terytorialnego),
- weryfikacja danych zawartych we wniosku przez organ udzielający upoważnienia, m.in. w oparciu o RSPO (Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych),
- potwierdzenie tożsamości wnioskodawcy przez osobiste stawienie się w siedzibie organu upoważniającego,
- wydanie jednego egzemplarza upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO (drugi egzemplarz zostaje w siedzibie organu upoważniającego) wraz z niepowtarzalnym identyfikatorem użytkownika SIO oraz danymi służącymi do uwierzytelnienia się w systemie SIO. We wniosku o wydanie upoważnienia do dostępu do bazy danych SIO należy umieścić informacje o:
 - rodzaju jednostki, której wniosek dotyczy (m.in. szkoła publiczna/niepubliczna, regionalna izba obrachunkowa, uczelnia, wojewoda),
 - w przypadku wniosku dyrektora szkoły prowadzącego lokalną bazę SIO należy określić typ szkoły, rodzaj organu prowadzącego, lokalizację placówki (wg rejestru TERYT¹). Ewidencja osób, którym udzielone zostało upoważnienie do dostępu do bazy danych SIO prowadzona jest przez ministra oświaty.

Zgodnie z powyższym organ prowadzący występuje z wnioskiem do wojewody, wykorzystując aplikację znajdującą się na stronie CIE (Centrum Informatycznego Edukacji) – termin ustawowy (art. 119 ust. 1 ustawy o systemie informacji oświa-

¹ Krajowy rejestr urzędowy podziału terytorialnego kraju, o którym mowa w art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej.

towej) złożenia tego wniosku: 15 maja – 15 czerwca 2012, w przypadku szkół i placówek oświatowych – w terminie od dnia przekazania danych identyfikacyjnych szkoły lub placówki oświatowej do RSPO (Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych) do dnia 15 listopada 2012 roku (art. 123 ust. 1 ustawy).

Zajrzyjmy następnie do ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 17 lutego 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. poz. 300) – data wejścia w życie 1 września 2012 roku (a od 1 września 2013 roku w klasie V szkoły podstawowej).

Wymiar godzin przeznaczony na realizację zajęć „wychowanie do życia w rodzinie” nie ulegnie zmianie względem obecnego wymiaru, jednak zajęć tych nie będzie można już realizować z godzin do dyspozycji dyrektora. W szkolnym planie nauczania (począwszy od klasy V szkoły podstawowej) w każdym roku szkolnym przeznaczonych zostanie na wychowanie do życia w rodzinie nadal 14 godzin, w tym po 5 godzin z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców. Zajęcia są organizowane w oddziałach albo liczących nie więcej niż 28 uczniów grupach międzyoddziałowych.

Zbliża się nieuchronnie czas wydawania świadectw, stąd zajrzyjmy jeszcze do ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 8 lutego 2012 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 205). Zgodnie z uzasadnieniem do rozporządzenia, celem nowelizacji jest dostosowanie i opracowanie nowych wzorów świadectw ukończenia gimnazjum oraz zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu gimnazjalnego do zmian wprowadzonych ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 20 sierpnia 2010 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 156, poz. 1046), a także opracowanie nowych wzorów świadectw szkolnych dla uczniów szkół i szkolnych punktów konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach kon-

sularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej celem dostosowania ich do zmian wprowadzonych przepisami ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 31 sierpnia 2010 roku w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz. U. Nr 170, poz. 1143).

I cel ten został zrealizowany. I tak, na świadectwie dojrzałości odnotowuje się oddzielnie wyniki uzyskane z przedmiotów zdawanych w części ustnej i wyniki uzyskane z przedmiotów zdawanych w części pisemnej egzaminu maturalnego oraz podaje się – z wyjątkiem części ustnej egzaminu maturalnego – poziom, na jakim był zdawany egzamin z danego przedmiotu. Na świadectwie ukończenia gimnazjum znajdzie się także informacja o udziale ucznia w realizacji projektu edukacyjnego, znajdują się również dodatkowe informacje dotyczące roku szkolnego, w którym uczeń realizował projekt edukacyjny oraz temat tego projektu. Odpowiednio zmienią się także obowiązującej arkusze ocen uczniów gimnazjów, w których także będzie miejsce na informację o udziale ucznia w projekcie edukacyjnym. W rozporządzeniu znalazły się ponadto regulacje dotyczące legalizacji świadectw uzyskania tytułu zawodowego oraz dyplomu uzyskania tytułu mistrza. Dodano też nowe wzory świadectw dla szkół i szkolnych punktów konsultacyjnych za granicą.

Mamy tu jeszcze ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 4 kwietnia 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. poz. 393).

Zgodnie z informacją zawartą na BIP MEN, nowe ramowe plany nauczania w szkołach publicznych nie określają już wymiaru godzinowego zajęć z języka mniejszości narodowej, etnicznej oraz języka regionalnego, organizowanych na wniosek rodziców. W nowych ramowych planach nauczania powyższe zajęcia przewidziano jako nieobowiązkowe dla wszystkich uczniów danego typu szkoły. W efekcie ich wymiar nie został zdefiniowany w nowych „ramówkach”, ale w oddzielnych rozporządzeniach (podobnie jak nauczanie religii, etyki i wychowania do życia w rodzinie).

W znowelizowanym rozporządzeniu określono też, że:

- język mniejszości i język regionalny zalicza się do obowiązkowych zajęć edukacyjnych, a własną historię i kulturę – do dodatkowych zajęć edukacyjnych ucznia, który składa wniosek w sprawie uczestniczenia w tych zajęciach,
- określa się minimalny wymiar godzin zajęć języka mniejszości i języka regionalnego dla danego etapu edukacyjnego (np. w klasach I-III szkoły podstawowej jest to 450 godzin, w klasach IV-VI oraz gimnazjum po 380 godzin, w liceum ogólnokształcącym 360 godzin), a także tygodniowy wymiar godzin tych zajęć w poszczególnych klasach (np. w szkole podstawowej: w I, IV, V klasie po 4 godziny, w II, III, VI po 5 godzin; w gimnazjum: w I i III klasie po 4 godziny, a w II 5 godzin; w szkole zawodowej po 2 godziny w każdej klasie),
- określa się minimalny wymiar godzin nauki własnej historii i kultury dla danego etapu edukacyjnego w szkołach różnych typów prowadzących w wybrany sposób nauczanie języka mniejszości lub języka regionalnego (np. w klasach IV-VI szkoły podstawowej, gimnazjum, szkole zawodowej, liceum ogólnokształcącym po 30 godzin),
- wprowadza się możliwość prowadzenia nauki geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, w wymiarze po 15 godzin na II, III i IV etapie edukacyjnym, w ramach godzin do dyspozycji dyrektora szkoły lub z godzin, które może przyznać na wniosek dyrektora szkoły organ prowadzący szkołę,
- przedszkola będą mogły podejmować, w razie takiej potrzeby, dodatkowe działania mające na celu podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości etnicznej dzieci romskich: w przedszkolach będzie mógł być zatrudniony – w charakterze pomocy nauczyciela – asystent edukacji romskiej, udzielający pomocy dzieciom romskim, a także współdziałający z rodzicami tych dzieci i przedszkolem.

Rozporządzenie wejdzie w życie 1 września 2012 roku i zacznie obowiązywać w klasach I i IV szkoły podstawowej, w klasie I gimnazjum oraz w klasie I szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego i technikum. W pozostałych klasach do czasu zakończenia kształcenia w tych szkołach będą miały zastosowanie przepisy ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU z dnia 12 lutego 2002 roku w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, z późn. zm.).

Ukazało się również, sygnalizowane w poprzednim numerze, ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 17 kwietnia 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 75, poz. 426) – data wejścia w życie – 4 maja 2012 roku. Zmiany zawierają:

- określenie kwalifikacji do nauczania przedmiotów uzupełniających w szkołach ponadgimnazjalnych i gimnazjach (§3a),
- poszerzenie możliwości zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy (§6 ust. 1),
- rozszerzenie kwalifikacji do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (§14 ust. 4),
- doprecyzowanie kwalifikacji nauczycieli wymaganych w MOW i MOS (§16) oraz nauczycieli wychowawców w świetlicach szkolnych i internatach (§24).

Zmianie ulegnie również załącznik (wykaz świadectw potwierdzających znajomość języków obcych).

3. Wesole zakończenie

„A ja właśnie wróciłem z konkursu! Oczekuję gratulacji!”. To tytuł jednego z ostatnio popularnych wątków forum OSKKO, pełnego wpisów dyrektorów szkół, którym SIĘ UDAŁO (cokolwiek to znaczy!). Kwiecień, maj, czerwiec, a czasem i miesiące wakacyjne to pora rozstrzygnięcia konkursów na stanowisko dyrektora szkoły, powierzania, przedłużania i powoływania.

Dyrektorzy – nowi, starzy, nowi-starzy, przyjmijcie gratulacje i wyrazy uznania. Używam formuły „gratuluje i współczuję”, nie taki to bowiem ten dyrektorski miódzio, jak się jeszcze wielu nauczycielom wydaje. Kończąc, przypominam, że zawsze możecie liczyć na MSCDN – zapraszamy w poszczególnych naszych wydziałach na zajęcia w ramach Akademii Młodego Dyrektora! Przypominam, że młodym dyrektorem można być w każdym wieku.

Autor jest nauczycielem konsultantem w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli, kierownikiem Wydziału w Radomiu